

15. BÖLÜM

HEMŞİRELİK BAKIMINDA MOBİL SAĞLIK UYGULAMALARININ KULLANIMI

Burcu CENGİZ¹

Küreselleşme ve gelişen teknoloji ile birlikte tüm sektörlerde kendini gösteren inovatif yenilikler sağlık sektöründe de önemli bir rol oynamaktadır. Tüm dünyada 2021 yılı verilerine göre yaklaşık 5.2 milyar internet kullanıcısı, 6.3 milyar bireyin ise akıllı cep telefonu kullandığı bildirilmiştir⁽¹⁻²⁾. Dünya nüfusuna bakıldığında cep telefonu kullanıcılarının dünya popülasyonunun üçte ikisi olduğu görülmektedir. Bireylerin cep telefonları ile herhangi bir zaman diliminde almak istedikleri hizmete ulaşabilmeleri ve özellikle kırsal alanda yaşayan ya da sosyo-ekonomik açıdan düşük gelir düzeyine sahip bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde yaşadıkları sorunlar çalışmalarla gösterilmiştir⁽³⁾. Ek olarak, 2018 yılında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yayınlanan rapora göre; global sağlık harcamaları maliyeti 8.3 trilyon dolar civarındadır ve tüm dünyadaki gayri safi yurt içi hasılanın %10'unu oluşturmaktadır⁽⁴⁾. Yapılan yüksek harcamalara rağmen hizmet kalitesinin ve hizmete erişimin beklenen düzeyde olmadığı bildirilmektedir. Yaşanan bu sorunlar göz önüne alındığında, yenilikçi bir yaklaşım gereksinimi doğmuş ve mobil hizmetlerin sağlık alanında da olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca dünyada nüfusun artması, bireylerin sağlık gereksinimlerinin ve buna paralel olarak sağlık okuryazarlığının artması da bu gerekliliği desteklemiştir.

Mobil sağlık uygulamalarının düşük maliyetli, zaman kazandırıcı ve sağlık hizmetlerine daha erişilebilir olması gibi nedenlerle toplum sağlığının iyileştirilmesinde önemli bir araç olacağı düşünülmektedir⁽⁵⁾.

¹ Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi burcu_altunay@hotmail.com

SONUÇ

Sağlık hizmetlerine erişim engeli olan bireylere ulaşabilmede, sağlık personeli arasındaki iletişimi arttırmada ve en önemlisi kişiselleştirilmiş bakımı sağlayabilmede, mobil uygulamaların önemi büyüktür. Hem sağlıklı bireylere hem hastalara hem de bakım vericilere ulaşmada mobil uygulamaları kullanarak hemşireler bakım kalitesini ve ulaşılabilirliği arttırabilirler. Bireylerin öz bakım becerilerini arttırma ve komplikasyon gelişimini azaltma, sağlık maliyetlerini azaltma amacıyla M-Sağlık uygulamalarından mümkün olduğunca yararlanılmalıdır. Ayrıca literatürde yetersiz kanıtlar olması nedeniyle, yapılacak çalışmalarda maliyet etkililik ile uygulamalar değerlendirilmelidir.

Literatür incelendiğinde mobil sağlık uygulamalarının hemşirelik bakımı sunulan her alanda yaygın kullanılmaya başlandığı ancak bu çalışmalar içinde yer alan kişilerin sıklıkla hemşirelik mesleği dışında olduğu görülmektedir. Hemşirelerin değişen teknolojileri takip ederek uygulamaları bakıma katmaları gerekmektedir. Hemşireler, mobil sağlık uygulaması kullanımındaki engelleri belirleyerek, bu engelleri aşmaya çalışmalıdır. Hasta bakım sonuçlarını olumlu etkilediğinden bu tip uygulamalar içerisinde multidisipliner olarak yer almaları gereklidir.

KAYNAKLAR

1. Internet World Stats. 2021. <https://www.internetworldstats.com/stats.htm> (Erişim tarihi: 05.08.2021).
2. Statista. 2021. <https://www.statista.com/statistics/330695/number-of-smartphone-users-worldwide/> (Erişim tarihi: 05.08.2021).
3. İlhan ÖA. Türkiye'de Sağlık Hizmetleri Ve Hastanelere Erişebilirliğin Mekansal Profili: Sosyal Refah Açısından Bir Analiz. *Ege Coğrafya Dergisi*. 2020;29(2):259-271.
4. WHO. Global spending on health 2020: weathering the storm. Geneva: World Health Organization; 2020.
5. Hussein Z. The Advantages and Disadvantages of the Mhealth Applications and the Intention to Use among Smartphone Users, *International Journal of Mechanical Engineering and Technology*. 2018;9(12):943-947.
6. WHO. 2021 https://www.who.int/goe/publications/goe_mhealth_web.pdf (Erişim tarihi: 10.08.2021).
7. T.C.Sağlık Bakanlığı. 2021 <https://dijitalhastane.saglik.gov.tr/TR,4895/m-saglik-mobil-saglik.html> (Erişim tarihi: 01.08.2021).
8. Tezcan C. (2016).Sağlığa Yenilikçi Bir Bakış Açısı: Mobil Sağlık. TÜSİAD yayınları, Ankara.
9. <https://www.pchalliance.org/continua-design-guidelines> (Erişim tarihi: 01.08.2021).
10. <https://qsinstitute.com/about/what-is-quantified-self/> (Erişim tarihi: 01.08.2021).

11. Pires IM, Marques G, Garcia NM et al. A research on the classification and applicability of the mobile health applications. *Journal of personalized medicine*. 2020; 10(1):1-30.
12. Helbostad JL, Vereijken B, Becker C et al. Mobile health applications to promote active and healthy ageing. *Sensors*. 2017;17(3):1-13. doi:10.3390/s17030622
13. Ardahan M, Akdeniz C. Mobil Sağlık ve Hemşirelik. *STED*. 2018; 27(6): 427-433.
14. Ghani Z, Jarl J, Sanmartin Berglund J et al. The cost-effectiveness of mobile health (mHealth) interventions for older adults: Systematic review. *International journal of environmental research and public health*. 2020;17(15):5290.
15. Müller AM, Alley S, Schoeppe S et al. The effectiveness of e- & mHealth interventions to promote physical activity and healthy diets in developing countries: a systematic review. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2016;13(1): 1-14.
16. Rahimi SA, Menear M, Robitaille H et al. Are mobile health applications useful for supporting shared decision making in diagnostic and treatment decisions? *Global Health Action*. 2017;10(3), 1332259. DOI: 10.1080/16549716.2017.1332259.
17. Samples C, Ni Z, Shaw RJ. Nursing and mHealth. *International Journal of Nursing Sciences*. 2014;1(4): 330-333.
18. WHO. <https://www.who.int/news-room/apps> (Erişim Tarihi: 01.08.2021).
19. T.C.Sağlık Bakanlığı. <http://www.saglikteknoloji.com/saglik-bakanligi-mobil-saglik-uygulamaları/> (Erişim Tarihi: 03.08.2021).
20. Han M, Lee E. Effectiveness of mobile health application use to improve health behavior changes: a systematic review of randomized controlled trials. *Healthcare informatics research*. 2018; 24(3): 207-226.
21. Li R, Liang N, Bu F et al. The effectiveness of self-management of hypertension in adults using mobile health: systematic review and meta-analysis. *JMIR mHealth and uHealth*. 2020;8(3):17776.
22. Koot D, Goh PSC, Lim RSM et al. A mobile lifestyle management program (glycoleap) for people with type 2 diabetes: single-arm feasibility study. *JMIR Mhealth Uhealth*. 2019;7(5):12965.
23. Wang Y, Li M, Zhao X et al. Effects of continuous care for patients with type 2 diabetes using mobile health application: A randomised controlled trial. *Int J Health Plann Manage*. 2019;34(3):1025-1035.
24. Wu Y, Yao X, Vespasiani G et al. Mobile app-based interventions to support diabetes self-management: a systematic review of randomized controlled trials to identify functions associated with glycemic efficacy. *JMIR Mhealth Uhealth*. 2017;5(3):35.
25. Zhang H, Jiang Y, Nguyen H et al. The effect of a smartphone-based coronary heart disease prevention (SBCHDP) programme on awareness and knowledge of CHD, stress, and cardiac-related lifestyle behaviours among the working population in Singapore: a pilot randomised controlled trial. *Health and quality of life outcomes*. 2017;15(1): 1-13.
26. Kang X, Zhao L, Leung F et al. Delivery of instructions via mobile social media app increases quality of bowel preparation. *Clin Gastroenterol Hepatol*. 2016;14(3):429-435.
27. Wang QQ, Zhao J, Huo X et al. Effects of a home care mobile app on the outcomes of discharged patients with a stoma: A randomised controlled trial. *Journal of clinical nursing*. 2018; 27(19-20): 3592-3602.
28. Kuzman Mr, Andlauer O, Burmeister K et al. Effective assessment of psychotropic medication side effects using PsyLOG mobile application. *Schizophr Res*. 2018;192:211-212. DOI: 10.1016/j.schres.2017.04.038 .
29. Salmani H, Ahmadi M, Shahrokhi N. The Impact of Mobile Health on Cancer Screening: A Systematic Review. *Cancer Informatic*. 2020;19:1-11.

30. Çankaya BA, Yıldırım B, Çankaya A. Using Mobile Applications in Cancer Scanning and Evaluating the Effectiveness. *TJFMPC*, 2021;15(1): 49-55. DOI: 10.21763/tjfmpe.803805
31. Farzandipour M, Nabovati E, Sharif R et al. Patient self-management of asthma using mobile health applications: a systematic review of the functionalities and effects. *Applied clinical informatics*. 2017; 8(04):1068-1081.
32. Koçak V. (2020). Doğum sonu mobil destek uygulamasının geliştirilmesi ve bu uygulamanın annelerin anksiyete ve depresyon semptomlarına etkisi: Ön test-son test randomize kontrollü çalışma. (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya.